

Specifikem jihlavského muzea je věda a archeologie

Muzeum Vysočiny v Jihlavě slaví v těchto dnech 120. výročí založení. O práci a výhledech muzea jsme hovořili s ředitelem Karlem Malým.

Karel Malý

lečenskou nutností. Převážně německé obyvatelstvo města si tehdy uvědomovalo nástup českého živilu, a to vyvolalo potřebu vytvořit kulturní instituci, která by dokumentovala dějiny a život zdejšího německého jazykového ostrova. Muzeum pak bylo otevřeno

23. června 1895 v chlapecké měšťanské škole.

Jako české tedy začalo muzeum pracovat až po válce?

Přesně tak. Do české správy se dostalo po druhé světové válce. V roce 1953 se přestěhovalo už jako Krajský vlastivědný ústav do dvou domů na náměstí. V šedesátých letech se k němu připojila muzea v Polné, Telči, Třebíči a hrad Roštejn. Krajem je muzeum zřizováno od roku 2003. Od ledna 2007 se něj opět oddělila polská pobočka.

(Pokračování na str. 9)

Specifikem jihlavského muzea je věda...

(Dokončení ze str. 1)

Líší se nějak úkoly a cíle muzea v době přes sto lety a dnes?

Základní myšlenka je samozřejmě pořád stejná. Muzeum jako instituce existuje proto, aby shromažďovalo sbírkové předměty – čili něco, co vypovídá o přírodě, historii, umění atd. - a prezentovalo je tak, aby sloužily k poučení nebo i zábavě. Dnes se to samozřejmě dělá technicky jinak, jinými prostředky a s důrazem na jiné věci.

Je Muzeum Vysočiny v Jihlavě něčím specifické?

V rámci Kraje Vysočina určitě několika věcmi. Některé mají původ historický, jiné se vyprofilovaly až za posledních několik let. Množstvím sbírkových předmětů jsme v kraji největší, porovnatelné je pouze Muzeum Vysočiny Třebíč. Záleží ale také na tom, zda počítáme i naše pobočky. Stejně je to s počtem zaměstnaných lidí nebo velikostí území, které profesně pokrýváme.

Velkým specifikem našeho muzea je jednoznačně archeologie. Jsme jediné muzejní pracoviště v kraji, které v této oblasti vyvíjí rozsáhlou činnost. Obdobně je to s naším přírodovědným oddělením – v tom ohledu je jediné srovnatelné pracoviště opět v Třebíči. V kraji jsme jediné muzeum, které produkuje výsledky srovnatelné na státní a evropské úrovni v oblasti vědy a výzkumu. Tedy to, co dělají někteří naši lidé, je prezentovatelné kdekoli v zahraničí a na mezinárodní úrovni.

Kdo jsou tito odborníci konkrétně?

Určitě jsou to kolegyně Klára Bezděčková a Pavel Bezděčka z přírodovědného oddělení. To jsou lidé, kteří své výsledky vozí ven a prezentují je v odborných časopisech i na zahraničních konferencích.

Před pár lety se zavedlo jednotné označení Muzeum Vysočiny pro tato krajská zařízení na celé Vysočině. Ohlasy na to byly i negativní. Dělá tahle věc problémy?

Je to už zavedené. Problémy to dělá spíše technicko - organizační, to když občas přijde třeba faktura na naše Muzeum Vysočiny a my zjistíme, že patří například do Havlíčkova Brodu. Jinak mezi muzejními institucemi v kraji funguje výborná a přirozená spolupráce jak po institucionální, tak po osobní linii. Bez toho to ani nejde.

Také jihlavské muzeum v nedávné době postihly dopa-

dy ekonomické recese, muse-li se i propouštět. Jak těžké časy to jsou?

Tahle věc se dnes bohužel týká každého. Do oblasti kultury ekonomické problémy vždycky dojdou s určitým zpožděním, ale dorazily už i k nám. Zřizovatel dva roky po sobě vyhlásil úspěšná opatření, museli jsme se s tím tedy nějak popasovat. Rozvojové věci byly omezeny na nezbytné minimum, v podstatě byl stanoven určitý zachovný rozpočet. Loni jsme pak muse-li sáhnout i k tomu nejméně populárnímu, tedy k propouštění. Vedle úspor jsme ale samozřejmě také hledali možnosti, jak si sami více vydělat. Dotace od zřizovatele pokrývá řádově dvě třetiny našeho rozpočtu, zhruba čtvrtinu až třetinu, jak který rok, si vyděláváme sami.

Třetina, to je na příspěvkovou organizaci dost velká poměrná část...

Z příspěvkových organizací Kraje Vysočiny z oblasti kultury si sami vyděláváme nejvíc. Do určité míry je to ovšem opět dáno naší strukturou – tedy např. tím, že máme hrad Roštejn, který je turisticky nosná záležitost. Ale naší velkou výhodou bylo a je také to, že máme rozjeté několik obsahově i finančně velkých projektů. Spoustu věcí, na které bychom naprosto nemohli pomyslet z běžného rozpočtu, hradíme právě s jejich pomocí.

Jaké projekty to jsou?

Čerstvě skončily dva projekty vědecko-výzkumné, které vedla právě kolegyně Bezděčková z přírodovědného oddělení. V létě skončil také velký projekt ohledně spolupráce se školami a právě jsme na dva roky rozjeli projekt na renovaci expozic. Další, finančně drobnější projekty je ovšem řada.

V posledních letech byla největší akcí muzea spolupráce na Dolnorakouské zemské výstavě. Jak ji hodnotíte?

To byla extrémně náročná akce asi za 26 milionů korun. Časově, finančně i organizačně to bylo něco, co muzeum dosud nezažilo a já doufám, že už nezažije. Doteď navíc není administrativně zcela dotaženo, přestože z naší strany ano, takže ještě nejsou zpět všechny peníze, s čímž jsou samozřejmě určité problémy.

Při té příležitosti byly také zcela přepracovány expozice na pobočce v Telči...

To se podle mého názoru hodně povedlo. Do značné míry máme za několik posled-

BOTANIK IVAN RŮŽIČKA uvedl ve čtvrtek vernisáž výstavy ke 120 letům jihlavského muzea vzpomínkou na dobu před padesáti lety, kdy do Jihlavy a jejího muzea přišel. Vzpomněl také na některé osobnosti a kolegy z muzea. Na snímku za ním současný ředitel Muzea Vysočiny Jihlava, geolog Karel Malý.

Foto: Jiří Varhaník

ních let dotaženy také expozice na pobočce v Třebíči. Postupně se připravují a od příštího roku začneme realizovat změny expozic – prohlídkových tras na Roštejně. Expozice se také postupně modernizovaly a budou modernizovat i přímo v Jihlavě.

Řada expozic se v Jihlavě měnila už v nedávných letech. Připomeňme, které nové tu vznikly a co plánujete.

Ještě za vedení ředitelky Jitky Hoškové vznikla expozice doložiny stříbra a mincování, která je po loňsku mírně přestavovaná, poté expozice nerostných surovin, geologie a chráněných území. S financemi z evropských fondů jsme pokračovali novými expozicemi historickými do doby renesance po 19. století. Na to teď chceme navázat dalšími novými expozicemi.

Projekt, který na tyto expozice řešíme, je hrazen z evropských prostředků programu ROP -

Jihovýchod. Řádově obnáší kolem třinácti milionů korun, vše musí být hotovo do podzimu 2014. Příští rok se pustíme na místě původní expozice do nové expozice živé přírody. Ta bude nově obnášet čtyři samostatné prostory. Následně vzniknou také nové historické expozice, které navážou na ty, které už tu máme.

Jakými obdobími se budou konkrétně zabývat?

Pracovní názvy jsou Nejstarší dějiny regionu - tedy od pravěku po gotiku, a naopak Nejnovější dějiny - od začátku 20. století do roku 1989.

Před několika měsíci se ovšem prakticky veřejně vedla polemika nad tím, že by tato nová expozice dějin měla končit rokem 1948 a že by se nevěnovala etapě „budování socialismu“. Je fámou, anebo realitou, že důvodem toho měl být postoj historika

Muzea Vysočiny Radima Gondy, který je znám např. velkou angažovaností v Ústřední radě Komunického svazu mládeže nebo publikováním vyhraněných prokomunistických názorů?

To byly opravdu fámy. My jsme velmi poctivě rozmýšleli, do které doby historické expozice dovést, což s mimopracovními aktivitami doktora Gondy nijak nesouvisí. Chtěli jsme původně expozice končit rokem 1948 proto, že ani muzejníci obecně v rámci oboru nemají vyjasněno, zda se do novodobých dějin pouštět. Jedna skupina říká ano – je to historická epocha jako každá jiná, proč ji nepředstavit. Podle druhé názorové skupiny ale od této etapy ještě nemáme potřebný odstup. Lidé, kteří ji utvářeli, stále žijí. Žili jsme v ní i my, tudíž zpracování nutně nebude objektivní.

Pro expozici 20. století pro nás byl navíc limitujícím faktorem i velmi malý prostor. Je obrovský úkol představit na tak malé ploše tak obrovsky dynamické období, jaké bylo od začátku 20. století – a speciálně v Jihlavě s tématikou německý, odsunu atd. Proto jsme si tento úkol chtěli částečně usnadnit tím, že zpracujeme pouze jeho část.

Proč jste tedy nakonec zvolili variantu dotáhnutí expozice dějin až do roku 1989?

Věřím tomu, že kdybychom se v tom roce 1948 zastavili, bude to větší část veřejnosti skutečně brát jako známku toho, že muzeum vybírá jen některá témata, že je stále ještě poplatné nějaké době a nějakému způsobu myšlení. A to samozřejmě nechceme. Muzeum má fungovat jako naprosto nadčasová instituce, schopná zpracovat svým způsobem práce jakoukoli epochu nebo událost. My jsme si tedy pro toto novodobé období záměrně sehnali spolupracovníky působící mimo muzeum, čímž se budeme snažit zajistit určitou objektivitu jako takovou. Jde o odborníky z okolí pana děkana Stehlíka z Karlovy univerzity v Praze, který nám přislíbil spolupráci na této expozici. Pracovat na ní budou také odborníci z jih-

lavského archivu, např. doktorka Pisková. Práce širšího týmu bude pro objektivitu expozice přínosem.

Poměrně vyhraněná prokomunistická angažovanost historika muzea tedy z vašeho pohledu problémem není?

Není, jeho mimopracovní aktivity se do práce v muzeu nijak nepromítají. Jsem přesvědčen, že při zpracování expozic narážíme na jiné a větší potíže, než je tento uměle vykonstruovaný „problém“.

Co dalšího chystáte ke 120 letům muzea?

Prezentaci práce muzea k výročí jsme pojali jako představení instituce, která má za sebou pořádný kus práce. V muzeu ale dnes pracuje spousta lidí různého zaměření, a tak chceme veřejnosti umožnit, aby se s nimi na naší půdě setkala a podebatovala o tom, jak muzeum v jejich oboru působilo v minulosti, co se zde děje teď a jak se to bude vyvíjet dál. Tato veřejná setkání by mohla mít až happeningový charakter. Konají se 16. a 30. října a 6. listopadu od 17 hodin v Malovaném sále. Půjde o podvečery věnované přírodovědům, archeologům či historikům. Mimo to proběhne už snad 23.10. také přednáška doktorky Piskové k historii muzea.

Jsou nějaké sny, které v práci muzea máte?

Obrovským úkolem pro naše muzeum je nyní vybudování nového depozitáře v areálu někdejší textilní továrny v Helešíně. Depozitář buduje náš zřizovatel už druhým rokem, kolaudace by měla proběhnout v květnu 2013. Už příští rok se tedy možná bude většina našich depozitářů stěhovat, což nám také umožní budovat zmíněné nové expozice v našich uvolněných prostorách v Jihlavě. Tato záležitost má pro naše muzeum nadčasový a obrovský význam. Poprvé za těch 120 let, a výhledově na dalších padesát let, bude mít muzeum dostatečné množství kvalitních depozitářních prostor. A to je to zásadní, co muzeum potřebuje.

Foto na str. 1: autor

In: Jihlavské listy 78/2012, 9. 10., s. 1 a 9.